

MAORI

achtergrondinformatie

HET VERDRAG VAN WAITANGI

Het Verdrag van Waitangi vertelt het verhaal van twee volkeren die samen in één land proberen te leven. Het is wellicht een van de belangrijkste verdragen ooit getekend tussen een autochtone bevolkingsgroep en zijn kolonistoren. Nieuw-Zeeland heeft geen grondwet en het Verdrag geldt in het algemeen als het stichtingsdocument van het land. Het is onlosmakelijk verbonden met het sociale, culturele en politieke leven van het land. Het Verdrag werd op 6 februari 1840 ondertekend door kapitein William Hobson, afgevaardigde van de Britse Kroon, en een aantal Maori-leiders. Vervolgens trok men door het land om in verschillende gebieden handtekeningen van andere leiders te verkrijgen.

Meer dan vijfhonderd Maori-leiders signeerden het Verdrag, dat aan Maori's dezelfde rechten en privileges verleende als aan de Britten. Toch weigerden velen dit te doen of kregen er de gelegenheid niet toe. De Britten interpreteerden de situatie als bemachtiging van soeverein gezag over het grondgebied. De chefs daarentegen meenden niet alleen de autoriteit over Maori-land te hebben verkregen maar ook de bescherming en het recht op grondstoffen gevrijwaard te hebben. Deze uiteenlopende interpretaties waren te wijten aan de verschillende vertalingen van het verdrag: in het Engels en in het Maori kwam de tekst niet op precies hetzelfde neer.

Inhoud van het Verdrag

Er bestaat een aantal verschillen tussen de Maori- en Engelse teksten, voornamelijk rond de kwesties van land, autoriteit van de chef (*rangatiratanga*) en autoriteit van de regering (*kawanatanga*). Het Verdrag van Waitangi was in elk geval een diplomatiek en politiek instrument dat gebruikt werd ten behoeve van de Britse Kroon. Die wilde iets nieuws ondernemen, namelijk een natie opbouwen in een land waar dit concept tot dan toe ongekend was. Vanuit dat perspectief kunnen we het Verdrag inderdaad zien als een partnerschap tussen de Kroon en de Maori-chefs en -bevolking, waarbij de betrokken partijen een specifieke plaats en positie zouden innemen.

Na het Verdrag

Nederzettingen in Nieuw-Zeeland groeiden snel, veel sneller dan de Maori's ooit hadden verwacht. De regering maakte meer wetten en reglementen. Bovendien werden de Maori's zich hoe langer hoe meer bewust dat ze niet meer vrij waren om met hun land te doen wat ze wilden: ze konden het alleen nog maar aan de regering verkopen.

Regeringsambtenaren konden de Maori's ook verplichten tegen een heel lage prijs te verkopen. Voor de Maori's was land geen handelsartikel en het was onduidelijk wie de grondstoffen bezat. Deze kwestie veroorzaakte vaak hevige conflicten tussen Maori's en kolonisten.

Twintigste-eeuwse repercussies van het Verdrag

Aan het begin van de twintigste eeuw leefden vele Maori's in moeilijke omstandigheden en waren vaak zonder land. Er kwam een nieuwe generatie Maori-leiders op, die de overleving

van de Maori-cultuur wilde waarborgen door middel van modernisering. Deze generatie was gecultiveerd en welbespraakt en bewoog zich vol vertrouwen tussen de twee werelden. De leden bekleedden sleutelposities in de Young Maori Party en verbeterden de situatie van hun mensen. In 1934 werd Waitangi Day (Waitangidag) voor het eerst herdacht op het Verdragsterrein nadat gouverneur-generaal Lord Bledisloe en zijn vrouw de gronden aan de natie geschonken hadden. In de jaren dertig van de twintigste eeuw was er in feite sprake van een vernieuwde interesse in het Verdrag van Waitangi als stichtingsdocument.

Gelijkheid tussen Maori's en *Pākehā* groeide in de jaren veertig.

Maori-soldaten werden na terugkeer uit de Tweede Wereldoorlog op gelijke wijze behandeld als hun *Pākehā*-lotgenoten; na de Eerste Wereldoorlog was dit niet het geval geweest.

Verstedelijking in de naoorlogse periode zette druk op de rassenrelaties aangezien *Pākehā* en Maori's zij aan zij kwamen te leven. Landkwesties bleven een moeilijk punt.

De Verdrag van Waitangi-Akte 1975

Na de oorlogen van de jaren zestig van de negentiende eeuw begonnen de Maori's te beseffen dat het Verdrag van Waitangi niet in het inheemse recht opgenomen was, wat betekende dat het niet gebruikt kon worden om in een Nieuw-Zeelandse rechtbank te pleiten ter verdediging van gronden en wateren. Wegen werden aangelegd en drainagewerken uitgevoerd zonder voorafgaand overleg. Visrechten vormden ook een probleem, aangezien dit controle betekende over de

kustwateren, natte strandgebieden, meren, rivieren en havens. Vanaf de jaren zeventig van de negentiende eeuw begonnen Maori-eisen voor de officiële bekrachtiging van het Verdrag te groeien, met als doel dat het daadwerkelijk de Maori-rechten zou ondersteunen. Honderd jaar later kwamen verstedelijkte en vaak hoogopgeleide Maori-activisten op die de regering verzochten het Verdrag na te komen. Sommige meer conservatieve Maori-ouderen gingen niet akkoord met deze confrontatiegerichte stijl. *Pākehā* die gewoonlijk hoorden en lazen over de uitstekende rassenrelaties in Nieuw-Zeeland begonnen te beseffen dat vanuit het Maori-perspectief niet alles goed zat. Dit resulteerde in de Verdrag van Waitangi-Akte 1975 (Treaty of Waitangi Act 1975), met kort daarop de oprichting van het *Waitangi Tribunal* of Waitangi Gerechtshof. Het gaf enige hoop dat Maori's nu gehoord en onderzocht zouden worden.

1990 tot heden

In 1990 drukte koningin Elizabeth de hoop van vele Nieuw-Zeelanders uit toen zij verklaarde dat 'door samen te werken de mensen van Nieuw-Zeeland een land kunnen maken dat sterk en eensgezind is en uniek onder de naties van deze aarde'. Vanaf de jaren negentig hielden Maori-activisten ernstige protestacties, waaronder de bekende 79 dagen lange bezetting van Moutoa Gardens in Whanganui in 1995 en die van de Takahue School in Northland, die ten slotte afbrandde. Er waren ook diverse symbolische acties, zoals aanvallen op Victoriaanse beelden, op de America's Cup en op de eenzame pijnboom op One Tree Hill, een van Aucklands uitgedoofde vulkanen. In mei 2004 marcheerden circa 15.000 mensen in een protestmars (*hiko*) naar het parlement tegen de nog onbesliste *Foreshore and Seabed Act* (Natte Stranden en Zeebodem Akte). Het feit dat de Akte het bezit liet rusten bij de Kroon terwijl publieke toegang gewaarborgd werd, overtrad het Maorigewoonterecht en hield geen rekening met het Verdrag van Waitangi. De Akte werd in november 2004 doorgevoerd.